

ORTUTAY Mária

Családi reformáció – az erkölcs aranyfedezetével



A sok területen és műfajban alkotó dr. Koncz Gábor tanulmányai, írásai sokszínűek, gazdagok, de most nem róla van szó, hanem arról, hogyan tárja elének a kortársak gondolatait, családi „örökségét”, őseinek szellemi kincseit. A *Napút* folyóirat 2017. novemberi száma, a *Családi reformáció* a család lelkész, tudós nagyjairól ad áttekintést. Radácsy György teológus (1846–1928), Finkey Ferenc jogász (1870–1949), Harsányi István irodalomtörténész (1874–1928) és Koncz Sándor teológus (1913–1983) életműve tárul az olvasó elé, ahogyan mérvadó szakemberek látják őket. „A családi örökség nem érdem, hanem felelősség és feladat.” – vallja a vendégszerkesztő (76. o.). A lapszámnak a reformáció 500. évfordulója ad keretet: a nyitó cikk Luther Márton kilencvenöt wittenbergi tétele (3–9. o.).

A lapszám tematikus részében a szerkesztői preambulum (Koncz Gábor: *Családi reformáció*) után az *Emlékjelek, bizonyosságok* fejezetben Finkey Ferenc Radácsy György-életrajza, Kovács I. Gábor Finkey Ferencet és Finkey Józsefet bemutató tanulmánya, Szathmáry Béla Finkey Ferenc-portréja, Pocsainé Eperjesi Eszter Harsányi Istvánról szóló áttekintése, valamint Bolvári-Takács Gábor Harsányi István akadémiai tagajánlását ismertető forrásközleménye olvasható. Az Értelmes hit, cselekvő erkölcs fejezet teljes egészében Koncz Sándorról szól. Ebben Szatmári Emília általában az életművét, Bojtor István a közégyházi szolgálatát,



Dienes Dénes a mindennapi igehirdetőt, Hörcsik Richárd a levéltár igazgatót, Molnár Márton a kirkegardi szellemi hatást, Farkas Szilárd filozófiai munkásságát mutatja be. A lapszámot az Örökség és vállalás blokkban Egey Emese református hagyományról szóló írása zárja.

Mitől érdekes és értékes a *Családi reformáció* tanulmánygyűjtemény? Elsősorban attól, hogy minden elemzés és mondat mögött érzékelhetően ott az erkölcs, „aranyfedezeté-



vel” együtt. Ott van a bátran és hittel kimondott szó. Különösen a 20. század második felében alkotó egyéniségeknél volt erre nagy szükség. Hiszen ebben a világtörténelmi periódusban a korábbi „uralkodó osztályhoz” tartozni szinte „büntetett előéletet” jelentett. Koncz Sándort is arra ítélték, hogy falun legyen pap. Erre ő így reagált: „Ha Isten ide tesz, itt kell az Igét hirdetnem.” (175. o.). Hajnalban kapált, olvasott, majd foglalkozott a gyülekezettel. Alsóvadász tisztas paraszti közösség volt. Büntetésül ide deportálták a „társadalomellenes” elemeket. A középparaszti rétegből lakott községet „kulák” falunak nyilvánították. A lakosság vallásos volt, követték a hitet, minden kockázatos következményével együtt.

Pedig Koncz Sándor pályakezdésekor „amikor egyértelműen kiderült az ő különleges képessége, felkészültsége, tehetsége, a tanárai és azok, akik bábáskodtak az ő pályája kezdetén, egyértelműen valamilyen közegyházi szolgálatra szánták őt. Hosszabb távon nyilván itt Sárospatakon már az körvonalazódott, amikor szervezték az ő külföldi tanulmányútjait, hogy majd a katedra vár rá, hiszen igen alkalmas a teológiai tanárságra...” – írja Dienes Dénes (190–191. o.). Roppant figyelemre méltó hasonlóságot mutat Koncz Sándornak a tanulmányban vázolt cselekedete az általa jól ismert Hamvas Béla filozófus életszemléletével. A nagy gondolkodó írja a *Láthatatlan történetben*, hogy a hatalom főntről ered, s aki viseli, annak meg kell őriznie a véghetetlenül bőkezű Teremtővel való hasonlóságát: „Amikor bennünket elküldtek, az útra bocsátó hatalom így szólt: Rád bízok minden embert külön, kivétel nélkül mindenkit. Adj ennie, adj ruhát mindenkire vigyázz úgy, mint magadra és ne hagyd a sötétben elmerülni. Amit szerzel, amit elérsz, amit tudsz, amit átélsz, osszad meg. Az egész világ a tied. Szabad vagy a kövektől az éterig, de jaj neked, ha magadnak tartod!..” Koncz Sándor azért volt olyan népszerű, mert nemcsak az igehirdetéseivel, hanem minden cselekedetével megpróbálta

az ismeretet, a tudást visszakapcsolni a szeretet légkörébe, a szakralitás dimenziójába. Alsóvadász gyülekezetének szerencséje volt, mert olyan papot kapott, aki rendelkezett a korábbi elit alapértékeivel: műveltség, kereszténység, szeretet, hazafiasság, hit és erkölc.

Valamikor nagyon régen, talán még a nomád népeknél, általános szabály volt, hogy a valamire való ember hét nemzedékig visszamenően ismerje őseit. Persze, nem mindet, de egyenes ágait mindenképpen, s az sem kevés. Azért értékelem nagyra e családtörténeti áttekintést, mert olvasmányosan, tisztelettel és a mai tanulságok levonásával mutat be nagyszerű személyiségeket. Ők adták tovább a nép, a nagycsalád mítoszát, legendáit, történelmét, hitét – és nem csak a saját familiájukban, hanem széles szellemi hatókörükben is.

Végezetül magáról a *Napút*ról, amely az összeállításnak helyet adott. Kiválóan szerkesztett, széles látókörű, változatos tartalmú folyóiratról van szó, amely tematikus számokban gondolkodik. A mostani téma előzménye a *Kálvin 500* című 2009/9. szám, ugyancsak Koncz Gábor vendégszerkesztésében. A *Családi reformáció* tartalma vállaltan másodközlés: a szemelvénygyűjtemény-jelleg az értékek maradáóságát és a lap szintetizáló szemléletét reprezentálja.

(*Családi reformáció. Vendégszerkesztő: Dr. Koncz Gábor. = Napút. Irodalom, művészet, környezet. Főszerkesztő: Szondi György. XIX. évf. 9. szám, 2017. november, 65–227. o. ISSN 1419-4082*)